

ИПАКЧИЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ НАРХИНИ ТАЛАБ ВА ТАКЛИФ АСОСИДА ШАКЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ

Худойкулов Мамарасул Раджабович

Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти

ORCID: 0009-0003-5013-367X

hudoykulovmamarasul@gmail.com

Аннотация. Мақолада ипакчилик маҳсулотлари нархини талаб ва таклиф асосида шаклланиш хусусиятлари муҳокама қилинган. Ўзбекистонда ипак маҳсулотлари нархининг шаклланишига таъсир этувчи омиллар таҳлили ўрганилган. Шунингдек, Ўзбекистонда ипак маҳсулотлари нархининг шаклланишига ички ва жаҳон омилларининг мураккаб ўзаро таъсири таҳлил қилиниб, мавзу якунида хулоса ва таклифлар шакллантирилган.

Калит сўзлар: тармоқ, кластер, талаб, таклиф, ипак, саноат, нарх.

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЦЕНЫ НА ШЕЛКОВЫЕ ИЗДЕЛИЯ НА ОСНОВЕ СПРОСА И ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Худойкулов Мамарасул Раджабович

Ташкентский институт текстильной и легкой промышленности

Аннотация. В статье рассматриваются особенности формирования цен на шелковые изделия на основе спроса и предложения. Изучен анализ факторов, влияющих на ценообразование шелковой продукции в Узбекистане. Также проанализировано сложное взаимодействие внутренних и глобальных факторов формирования цены на шелковую продукцию в Узбекистане, а в конце темы сформулированы выводы и предложения.

Ключевые слова: сеть, кластер, спрос, предложение, шелк, промышленность, цена.

FEATURES OF FORMATION OF PRICE OF SILK PRODUCTS BASED ON SUPPLY AND DEMAND

Khudoykulov Mamarasul Radjabovich

Tashkent Textile and Light Industry Institute

Abstract. The article discusses the features of price formation of silk products based on supply and demand. An analysis of the factors affecting the price formation of silk products in Uzbekistan has been studied. Also, the complex interaction of domestic and global factors on the formation of the price of silk products in Uzbekistan was analyzed, and conclusions and proposals were formulated at the end of the topic.

Keywords: network, cluster, demand, supply, silk, industry, price.

Кириш.

Маълумки, ипак саноати жаҳон савдосида муҳим ўрин тутиб, келиб чиқиши Хитойга бориб тақалади ва у ерда ҳашаматли маҳсулот сифатида қадрланган. Бугунги кунда ипак қимматли товар бўлиб қолмоқда, гарчи унинг бозор ўзгариши глобал таъминот занжирлари, ишлаб чиқариш технологиялари ва истеъмолчиларнинг хоҳиш-истакларидаги ўзгаришларга жавобан ўзгарган. Бозор иқтисодиёти шароитида товарлар, жумладан, ипак маҳсулотларининг нархи, биринчи навбатда, талаб ва таклиф кучлари билан белгиланади. Ипак саноатида нархларни шакллантиришни ишлаб чиқарувчилар, савдогарлар учун жуда муҳим, чунки у рентабеллик, рақобатбардошлик ва бозор барқарорлигига таъсир қилади.

Сўнгги йилларда жаҳон ипак бозорида турли омиллар, масалан, ишлаб чиқариш қувватларининг ўзгариши, истеъмол талабининг ўзгариши, асосий ишлаб чиқарувчи ва истеъмолчи мамлакатлардаги иқтисодий шароитлар туфайли нархларнинг ўзгариши кузатилди. Ипак етиштиришнинг бой анъаналарига эга бўлган ва жаҳон ипак бозорида муҳим иштирокчи бўлган Ўзбекистон каби мамлакатлар учун бу омилларни тушуниш нарх стратегиясини оптималлаштириш ва бозор барқарорлигини оширишда муҳим аҳамиятга эга.

Нархнинг шаклланиши бозор мувозанатига эришиш учун муҳим аҳамиятга эга, бунда етказиб бериладиган товарлар миқдори талаб миқдорига тенг бўлади. Мукамал рақобат бозорида талаб ва таклифнинг ўзаро таъсири мувозанатли нархни белгилайди, бу эса ресурсларнинг самарали тақсимланишини, ортиқча таклиф ёки қондирилмаган талабнинг бўлмаслигини таъминлайди. Масалан, ипак бозорида мувозанат нархлари бозорни барқарорлаштиришга ёрдам беради, ипак ишлаб чиқарувчилар ўз маҳсулотларини сотишлари ва истеъмолчилар ўзлари хоҳлаган миқдорни сотиб олишларини таъминлайди.

Нархларни шакллантиришнинг барқарор ва шаффоф механизмлари кенгроқ иқтисодий барқарорликка ёрдам беради. Нархлар талаб ва таклиф шароитларини тўғри акс эттирса, улар танқислик ёки ортиқчалик каби иқтисодий номуносибликларнинг пайдо бўлишининг олдини олишга ёрдам беради. Прогноз қилинадиган нархлар, шунингдек, корхоналарга инвестициялар ва ишлаб чиқариш жадвалларини кўпроқ ишонч билан режалаштириш имконини беради, бу эса иқтисодий ўзгарувчанлик хавфини камайтиради. Ипак саноати шароитида барқарор нархлар узоқ муддатли режалаштириш ва ипак ишлаб чиқаришга сармоя киритишни қўллаб-қувватлаб, саноатнинг барқарорлиги ва ўсишига ҳисса қўшиши мумкин.

Энг муҳими, глобаллашган бозор иқтисодиёти шароитида нархларнинг шаклланиши халқаро савдо ва рақобатбардошликка таъсир қилади. Нархлар экспорт ва импорт ҳажмига таъсир қилувчи мамлакатлар ўртасидаги савдо шартларини белгилайди. Рақобатбардош нарх белгилаш мамлакатнинг жаҳон бозорларида бозор улушини сақлаб қолиш учун муҳим аҳамиятга эга. Ипак ишлаб чиқарувчилар учун халқаро нарх сигналларини тушуниш ва уларга жавоб бериш рақобатбардошликни сақлаб қолиш ва жаҳон бозорларида иштирокини кенгайтириш учун жуда муҳимдир.

Адабиётлар шарҳи.

Ушбу мавзу доирасида кўплаб тадқиқотлар олиб борилган ва борилмоқда. Бозор иқтисодиёти шароитида ипак маҳсулотлари нархининг шаклланишига талаб ва таклиф билан боғлиқ бўлган турли омиллар таъсир кўрсатади. Хусусан, Челоси ва Федерико (2024) ўз тадқиқотларида “1870-1913 йиллар оралиғида жаҳон ипак ишлаб чиқаришининг тарихий тадқиқи шуни кўрсатадики, асосий мамлакатларда даромадлар ўсиши таъсирида ипакка глобал талаб ортиб бораётганлиги сабабли, Япония, Италия ва Хитой каби йирик экспортчилардан таклиф ҳам ошиб, жаҳон савдосининг сезиларли ўсишига қарамасдан реал нархлар барқарорлашмоқда” деб фикр билдирган.

Ҳиндистоннинг Карнатака шаҳрида ипак пилла нархига бозор шароитлари катта таъсир кўрсатади. Пилла тез бузиладиганлиги сабабли, савдогарлар кўпинча маҳсулотнинг қисқа сақлаш муддатидан фойдаланиб, нархларни назорат қилади, бу эса талаб, таклиф ва нарх ўртасида тўғридан-тўғри боғлиқликнинг йўқлигига олиб келади. Мавсумий ўзгаришлар ҳам нархларга таъсир қилади, чўққилар одатда январда ва пастликлар июлда кузатилади (Чоуданнавар, 2016).

Ҳиндистон хомашёси ипак бозорида нарх шаклланиши кўпинча сифат билан чамбарчас боғлиқ эмас. Нархлар ўзгаришининг муҳим қисми сифат хусусиятлари билан изоҳланмайди, бу бозор механизмлари юқори сифатли ишлаб чиқаришни рағбатлантира олмаслигини кўрсатади (Наик, 1995).

Хитойда ипакка бўлган талабнинг ортиши прогноз қилинмоқда, бу эса хом ашё нархининг пасайиш тенденциясига қарамасдан тайёр ипак маҳсулотлари нархининг ошишига олиб келиши мумкин. Ушбу ортиб бораётган талаб ипак саноати ривожланишини қўллаб-қувватлаши кутилмоқда (Вей-Деб, 2006). Ипак маҳсулотлари нархларининг шаклланиши кўпинча ҳар бир томоннинг нисбий бозор кучи таъсирида талаб ва таклиф томонлари ўртасидаги музокаралар натижасидир. Нархлар ҳар доим ҳам табиий бозор мувозанатининг натижаси эмас, лекин кўпинча бозор иштирокчиларининг музокарадаги кучли томонлари билан белгиланади (Линес, 2008).

Юқоридаги тадқиқотлар доирасида бозор иқтисодиёти шароитида ипак маҳсулотлари нархининг шаклланиши мураккаб ва глобал талаб-таклиф динамикаси, бозор конъюнктураси, маҳсулот сифати, узоқ муддатли тенденциялар ва бозор қуввати бўйича музокаралар таъсирида шаклланади деган хулоса шаклланмоқда.

Таҳлил ва натижалар муҳокамаси.

Нархларни шакллантириш бозор иқтисодиётида муҳим жараён, чунки у ресурсларни тақсимлашни белгилайди, истеъмолчиларнинг хатти-ҳаракатларига таъсир қилади ва иқтисодий самарадорликни оширади. Бозор иқтисодиёти шароитида нархлар марказдан бошқарилмайди; аксинча, улар талаб ва таклиф ўртасидаги ўзаро таъсирлардан келиб чиқади. Нархларни белгилашнинг ушбу марказлашмаган механизми иқтисодий фаолиятни бошқаришда, товар ва хизматларнинг мақбул тақсимланишини таъминлашда асосий роль ўйнайди.

Бозор иқтисодиёти шароитида нарх шаклланишининг асосий вазифаларидан бири ресурсларни тақсимлашдир. Нархлар ишлаб чиқарувчиларга нимани ишлаб чиқариш, қанча ишлаб чиқариш ва ким учун ишлаб чиқариш кераклигини кўрсатади. Талабнинг ортиши ёки таклифнинг камайиши туфайли нархлар кўтарилса, бу ишлаб чиқарувчиларга ушбу маҳсулотни ишлаб чиқариш учун кўпроқ ресурсларни сарфлаш кераклигини аңлатади. Аксинча, нархларнинг пасайиши ресурсларни бошқа жойга қайта тақсимлаш кераклигини кўрсатади. Ушбу динамика ресурсларнинг иқтисодиётдаги энг қимматли фойдаланишга йўналтирилишини таъминлайди ва умумий иқтисодий самарадорликни оширади.

Нархлар ишлаб чиқариш ва инновациялар учун кучли туртки беради. Ишлаб чиқарувчилар товарларни юқори нархларда сотиш имкониятларини кўрганларида, улар ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ёки талабни қондириш учун янги маҳсулотларни ишлаб чиқишга ундайдилар. Даромадга интилиш инновацияларни рағбатлантиради, технология, ишлаб чиқариш жараёнлари ва маҳсулот сифатини яхшилашга олиб келади. Мисол учун, ипак саноатида нарх сигналлари ишлаб чиқарувчиларни ипак сифатини оширадиган ёки ишлаб чиқариш харажатларини камайтирадиган янги технологияларга сармоя киритишга ундаши мумкин ва шу билан бозорда рақобатбардошлигини оширади.

Нархларнинг шаклланиши истеъмолчиларнинг хатти-ҳаракатлари ва фаровонлигига бевосита таъсир қилади. Нархлар истеъмолчиларнинг нимани сотиб

олиш, қанча ва қачон сотиб олиш тўғрисидаги қарорларига таъсир қилади. Нархлар юқори бўлса, истеъмолчилар ўз истеъмолини камайтириши ёки ўрнини босадиган нарсаларни излаши мумкин, паст нархлар эса истеъмолнинг ошишига олиб келиши мумкин. Нарх ва истеъмол ўртасидаги бундай муносабат бозорда талаб ва таклиф мувозанатини сақлашга ёрдам беради. Бундан ташқари, ишлаб чиқарувчилар ўртасидаги нарх рақобати нархларнинг пасайишига ва юқори сифатли маҳсулотларга олиб келиши мумкин, бу истеъмолчиларга фойда келтиради ва уларнинг умумий фаровонлигини оширади.

Талаб ва таклиф бозор иқтисодиётида нархларнинг шаклланишига туртки берувчи асосий кучлардир. Бу икки омилнинг ўзаро таъсири товар ва хизматлар, жумладан, ипак маҳсулотларининг бозор нархини белгилайди. Талаб ва таклифнинг ўзаро таъсирини тушуниш нархларнинг ўзгариши, бозор мувозанати ва иқтисодий хатти-ҳаракатларни тавсифлайди.

Талаб қонуни шуни кўрсатадики, ҳамма нарса бир хил бўлса, товар ёки хизмат нархининг пасайиши билан истеъмолчилар томонидан талаб миқдори ортади ва аксинча. Нарх ва талаб миқдори ўртасидаги бу тесқари боғлиқлик истеъмолчиларнинг бюджет чекловлари доирасида ўзларининг фойдалилигини ёки қониқишларини максимал даражада ошириш истаги билан изоҳланади. Ипак маҳсулотлари мисолида, агар ипак нархи пасайса, истеъмолчилар кўпроқ сотиб олишлари мумкин, чунки улар бир хил маҳсулотни кўпроқ сотиб олишлари мумкинлиги ёки уни альтернативаларга нисбатан яхшироқ қиймат сифатида қабул қилишлари мумкин.

Кутишлар

Мода тенденцияларининг ўзгариши ёки табиий толаларга бўлган имтиёзлар ипакка бўлган талабни ошириши ёки камайтириши мумкин.

Истеъмолчиларнинг афзалликлари

Истеъмолчи даромади ошгани сайин, ипак каби ҳашаматли товарларга талаб тез-тез ошиб боради, бу эса нархларнинг ошишига олиб келади.

Даромад даражалари

Синтетик матолар каби ўринбосар маҳсулотларнинг мавжудлиги ва нархи ипакка бўлган талабга таъсир қилиши мумкин. Агар синтетик матолар арзонлашса, истеъмолчилар ипакдан кўра уларни танлаши мумкин, бу эса иккинчисига талабни камайтиради.

Ўрнини босувчи маҳсулотларнинг нархи

Агар истеъмолчилар келажакда нархлар ошишини кутсалар, улар жорий талабларини ошириши мумкин, бу эса нархларни кўтариши мумкин.

1-расм. Талабга таъсир қилувчи омилларга.

Манба: муаллиф томонидан шакллантирилди.

Энди навбатдаги масала бу таклиф қонуни бўлиб, у шуни кўрсатадики, ҳамма нарса бир хил бўлса, товар ёки хизмат нархи ошгани сайин, ишлаб чиқарувчилар томонидан таклиф қилинадиган миқдор ҳам ортади ва аксинча. Нарх ва таклиф миқдори ўртасидаги бу тўғридан-тўғри боғлиқлик, чунки юқори нархлар юқори потенциал даромадга олиб келиши мумкин, бу эса ишлаб чиқарувчиларни ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ундайди. Ипак ишлаб чиқарувчилар учун юқори нархлар уларни кўпроқ тут дарахтларига сармоя киритишга, ипакчилик фермаларини кенгайтиришга ёки ишлаб чиқаришни кўпайтириш учун ишлаб чиқариш технологияларини яхшилашга ундаши мумкин.

Ишлаб чиқариш харажатлари

Хом ашё, меҳнат ва ишлаб чиқариш технологиялари нархи ипак етказиб беришга сезиларли таъсир кўрсатиши мумкин. Юқори ишлаб чиқариш харажатлари таклифни камайтириши мумкин, бу эса нархларнинг ошишига олиб келади.

Технологик ютуқлар

Ипак ишлаб чиқаришдаги инновациялар харажатларни камайтириши ёки самарадорликни ошириши мумкин, бу эса таклифнинг ошишига ва потенциал равишда нархларнинг пасайишига олиб келади.

Ҳукумат сиёсати

Субсидиялар, солиқлар ва қоидалар ишлаб чиқариш харажатларига ва ишлаб чиқарувчиларнинг бозорни таъминлашга тайёрлигига таъсир қилиши мумкин. Масалан, ипак ишлаб чиқариш учун субсидиялар таклифни ошириши, нархларни пасайтириши мумкин.

Табий шароитлар

Ипак ишлаб чиқариш об-ҳаво ва тут дарахтларининг мавжудлиги каби атроф-муҳит омилларига жуда боғлиқ. Ноқулай шароитлар таъминотни қисқартириши, нархларнинг ошишига олиб келиши мумкин.

2-расм. Таклифга таъсир қилувчи омиллар.

Манба: муаллиф томонидан шакллантирилди.

Аввало айтиш керакки, бозор мувозанати истеъмолчилар томонидан талаб қилинадиган товар миқдори маълум бир нархда ишлаб чиқарувчилар томонидан тақдим этилган миқдорга тенг бўлганда юзага келади. Ушбу мувозанат баҳосида бозор тозаланади, яъни ортиқча (ортиқча таклиф) ёки тақчиллик (ортиқча талаб) мавжуд эмас. Мукамал рақобат бозорида нархлар табиий равишда ушбу мувозанатга эришиш учун мослашади.

Мисол учун, агар бозорда ипакнинг ортиқча таклифи мавжуд бўлса, нарх пасайиш тенденциясига эга бўлиб, истеъмолчиларни кўпроқ сотиб олишга ундайди, шу билан бирга ишлаб чиқарувчиларга маҳсулот ишлаб чиқаришни камайтиришга ишора қилади. Аксинча, агар ипак танқислиги юзага келса, нархлар кўтарилиб, ортиқча истеъмолни тўхтатади ва ишлаб чиқарувчиларни таклифни кўпайтиришга ундайди.

Шундай экан, нархнинг эгилувчанлиги талаб ёки таклиф миқдорининг нарх ўзгаришига таъсирчанлигини ўлчайди. Бу талаб ва таклиф нархларга қандай таъсир

қилишини аниқлашда ҳал қилувчи роль ўйнайди. Яъни агар ипакга бўлган талаб эластик бўлса, нархнинг биров ошиши талаб миқдорининг сезиларли даражада пасайишига олиб келиши мумкин ва аксинча. Ипак каби ҳашаматли товарлар кўпинча эластикроқ талабга эга, чунки истеъмолчилар ўз истеъмолини осонгина камайтириши ёки нархлар кўтарилса, муқобил маҳсулотларга ўтишлари мумкин.

Ёки ипак таклифи эластик бўлса, ишлаб чиқарувчилар нархларнинг ўсишига жавобан ишлаб чиқаришни тезда ошириши, нархларни барқарорлаштириши мумкин. Бироқ агар таклиф ноэластик бўлса — узоқ ишлаб чиқариш цикллари ёки чекланган ресурслар туфайли — талаб ортганда нархлар сезиларли даражада ошиши мумкин.

Талаб ёки таклиф эгри чизиғининг ўзгариши ҳар бир нарх даражасида таклиф ёки талаб миқдорига нархдан ташқари ташқи омиллар таъсир қилганда содир бўлади. Ушбу ўзгаришлар янги мувозанат нархларига олиб келиши мумкин. Агар истеъмолчиларнинг ипакка бўлган қизиқишининг кескин ўсиши бўлса, эҳтимол, янги мода тенденцияси туфайли, талаб эгри чизиғи ўнгга силжийди, бу эса нархларнинг ошишига ва етказиб бериладиган миқдорнинг ошишига олиб келади. Агар ноқулай об-ҳаво шароити ипак қурти учун зарур бўлган тут барглариининг мавжудлигини камайтирса, таклиф эгри чизиғи чапга силжийди, бу эса нархларнинг ошишига ва талаб миқдорининг пасайишига олиб келади.

Ҳақиқий бозорларда нархлар камдан-кам статик бўлади. Вақт ўтиши билан талаб ва таклиф шартлари ўзгарганда улар ўзгариб туради. Мисол учун, ипак бозорида нархлар юқори талаб даврида, масалан, байрам фасллари ёки мода даврларида кўтарилиши ва талаб пасайганда тушиши мумкин. Ишлаб чиқарувчилар ва истеъмолчилар ушбу нарх сигналларига доимий равишда жавоб беришади ва натижаларни оптималлаштириш учун ўзларининг хатти-ҳаракатларини мослаштирадilar.

Юқоридагиларга асосланадиган бўлсак, талаб ва таклиф бозор иқтисодиётида нархларни белгилашнинг асосий омиллари ҳисобланади. Уларнинг ўзаро таъсири бозор нархларини белгилайди, истеъмолчилар ва ишлаб чиқарувчиларнинг эҳтиёжлари ва имкониятларини мувозанатлаштиради. Ушбу кучларнинг қандай ишлашини тушуниб, ипак саноатидаги манфаатдор томонлар бозор шароитларини яхшироқ йўналтиришлари, ишлаб чиқариш ва нархлаш стратегияларини оптималлаштиришлари ва янада барқарор ва самарали бозор муҳитига ҳисса қўшишлари мумкин.

Ипак саноатида нарх стратегияси хилма-хил бўлиб, ҳар бир ишлаб чиқарувчи мамлакатнинг ўзига хос кучли ва муаммоларига мослаштирилган. Оммавий бозорларда рақобат қилиш учун иқтисодий самарадорлик ва миқёс жуда муҳим бўлсада, сифат, анъана ва барқарорлик ҳашаматли ва ўзига хос бозорларда юқори нархларни бошқариш имкониятини беради. Ўзбекистон учун модернизацияни маданий меросни асраб-авайлаш билан мувозанатлаш ички ва халқаро бозорларда муваффақият қозониши мумкин бўлган рақобатбардош нарх стратегиясини ўрнатиш йўлини таклиф этади.

Хулоса ва таклифлар.

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, нархлар барқарорлигини ошириш барқарор бозор мавжудлигини сақлаб қолиш ва истеъмолчилар ишончини мустаҳкамлашни мақсад қилган корхоналар учун жуда муҳимдир. Диверсификация, узоқ муддатли шартномалар, инвентаризацияни бошқариш, харажатларни назорат қилиш, бозор таҳлили, шаффоф нархларни белгилаш ва тартибга солувчи органлар билан ҳамкорлик қилиш каби стратегияларни қўллаш орқали корхоналар нархларнинг ўзгарувчанлиги таъсирини юмшата олади ва нархларнинг олдиндан тахмин қилинадиган натижаларини таъминлайди.

Умуман олиб борган тадқиқотларимиз асосида қуйидаги тавсияларни амалга ошириш муҳим эканлигини таъкидламоқчимиз:

✚ хатарларни тарқатиш ва ҳар қандай битта манба ёки сегментга қарамликни камайтириш учун маҳсулотлар ва бозорларни диверсификация қилиш;

✚ харажатларни блокировка қилиш ва ўзгарувчанликдан ҳимоя қилиш учун узоқ муддатли шартномаларни таъминлаш ва нархларнинг ўзгаришидан ҳимоя қилиш;

✚ таъминотдаги узилишлар ва нархларнинг ўзгаришига қарши курашиш учун инвентаризацияни самарали бошқариш;

✚ нархлар ўзгаришини яхшироқ қабул қилиш учун операцион самарадорлик ва кучли етказиб берувчи муносабатлари орқали харажатларни назорат қилиш;

✚ нархлар ўзгаришини кутиш ва уларга жавоб бериш учун бозор тенденцияларини кузатиш ва талабни прогнозлаш;

✚ мижозларнинг ишончини мустаҳкамлаш ва ноаниқликни камайтириш учун нархларни ошқора мулоқот қилиш.

Ушбу тавсиялар тармоқ корхоналарида нархлар барқарорлигини бошқариш қобилиятини ошириши мумкин, бу эса янада барқарор молиявий кўрсаткичларга ва мижозлар билан мустаҳкам алоқаларга олиб келади.

Адабиётлар:

Federico, G., Chilosi, D. and. (2024). *Globalization, welfare, and inequality: Evidence from transoceanic market integration, 1815–1913. Journal of Global History, pp.1–26.* doi:<https://doi.org/10.1017/s1740022824000056>.

Choudannanavar, B. (2016). *Price Behaviour of Silk Cocoons In Karnataka. Indian journal of applied research, 5.*

Lines, T. (2008). *Markets, prices and market power. International Journal of Green Economics, 2, 295-310.* <https://doi.org/10.1504/IJGE.2008.021424>.

Naik, G. (1995). *Price-Quality Relationships In Raw Silk Markets. Indian Economic Review, 30, 101-119.*

Wei-deb, S. (2006). *Trend Forecast and Analysis of Silk Demand. Advanced Materials Research.*